UUTISET

Vaikka viidesosa taloudellisesta toiminnasta Suomessa on osuustoimintaa, liiketaloustieteen opetuksessa ainoa tunnustettu yritysmuoto on osakeyhtiö. **PROFESSORI IIRO JUSSILA, LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO**

PÄIVÄN PUNKTI

Uskon asia

Oppinut tuttavani oli käynyt Brysselissä. Kaikki EU:ssa puhuivat siitä, että finanssikriisi on viimein selätetty ja Euroopan talous kääntyy nousuun.

Psykologiaa, tuttava tiivisti. Taloutta puhutaan nousuun.

Puheet vaikuttavat talouteen, tämä tiedetään. Jos kaikki ryhtyvät pelkäämään maailmanloppua, talous joutuu varmasti lamaan. Nyt mahdollisimman monen pitäisi uskoa, että maailmanloppua on sittenkin peruutettu kuten Suomen talvi.

Hyviä merkkejä onkin ilmassa. Eurokriisi on hellittämässä ja sen lisäksi maapallon otsonikerros on vahvistunut. Tuomiopäivä siirtyy ainakin jonkin aikaa eteenpäin.

Jopa Suomen pikkuleijonien voitto MM-kisoissa on luettavissa hyviin merkkeihin. Ihmiset saavat uutta energiaa, kun näkevät nuorten menestyksen.

Jääkiekko on ennenkin ollut ilmapiirin korjaaja. Vuonna 1995 Suomi saavutti ensimmäisen MM-kultansa ja voittamalla nimenomaan Ruotsin. Sen jälkeen talous lähti vahvaan nousuun.

Ihan tarkkaan ottaen lama oli selätetty jo aiemmin. Mutta psykologistenkaan tekijöiden osuutta ei kannata aliarvioida.

Suomi kärvisteli pahimman laman keskellä 1992. MM-kisojen loppuottelussa pelasivat silloinkin Suomi ja Ruotsi. Ruotsi voitti ja ilo oli länsinaapurissa ylimmillään.

Kyllä Suomi sen voiton olisi tarvinnut paljon kipeämmin kuin Ruotsi, kommentoi eräs Ruotsissa asuva suomalainen tulosta.

Urheilu, taide ja talous tarvitsevat odotuksia. Odotetaan myönteistä yllätystä, menestystä tai yksinkertaisesti vain, että ajat paranisivat.

Kun ajat joskus paranevat, odottaja voi todeta toiveensa toteutuneen. Itsetunto vahvistuu.

Tunnetusti mikään ei menesty niin hyvin kuin menestys. Kun taloudessakin yksi asia saadaan liikkeelle, muutkin pyörät alkavat pyöriä pikkuhiljaa.

Suomen ongelma on edelleen kova työttömyys. Kaikki ei näy tilastoissa, jotka näyttävät vielä melko matalia lukemia.

Parempi olisi tuijottaa työssä olevien määrää. Se on laskenut aina viime aikoihin asti.

Sinä päivänä kun irtisanomisuutisten tilalle tulevat uutiset uusista työpaikoista, ollaan päästy lamasta tasaiselle.

Ehkä jääkiekon MM-voitto nopeuttaa kehitystä muutamalla kuukaudella.

LAURI KONTRO on Maaseudun Tulevaisuuden päätoimittaja.

lauri.kontro@maaseuduntulevaisuus.fi

”Heikko tietämys osuuskunnista näkyy viranomaisten tulkinnoissa”

Osuustoimintayritysten johtamisen asiantuntija pitää Valion ja kilpailuviraston kiistaa malliesimerkkinä siitä, kuinka huonosti osuustoimintaa tunnetaan yritysmuotona.

Vaikka viidesosa taloudellisesta toiminnasta Suomessa on osuustoimintaa, liiketaloustieteen opetuksessa ainoa tunnustettu yritysmuoto on osakeyhtiö. Tämä näkyy viranomaisen tulkinnoissa, professori **Iiro Jussila** Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta sanoo.

Malliesimerkki Valion ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) välinen kiista perusmaitojen hinnoittelusta.

”Ilmiselvästi viranomainen ei ymmärrä osuustoimintaa yritysmuotona.”

Keskeisiltä yhteiskunnallisilta päätöksentekijöiltä kaivataan Jussilan mukaan nyt väliintuloa, jotta osuustoimintaan ja muihin yritysmuotoihin liittyvä osaaminen liiketaloustieteessä ja juridiikassa vahvistuu.

”On jatkuva ja merkittävä strateginen riski, etteivät viranomaiset tunne osuustoimintaa. Jos mekanismeja ei ymmärretä oikein, vaarana on suomalaisen yritystoiminnan osittainen halvaantuminen”, hän arvioi.

”Tässäkin tapauksessa pelataan selvästi suurten ulkomaisten toimijoiden pussiin kotimaisten yritysten ja jopa kuluttajien kustannuksella. Siihen meillä ei ole varaa.”

Osuuskunta tuo motivaatiota

Jussilan mukaan yksi keskeinen ongelma KKV:n perusteluissa liittyy Valion asemaan osakeyhtiönä. Hän peräänkuuluttaa juridiikan asiantuntijoiden mainostamaa joustavuutta yhtiömuotojen arvioinnissa. Sekä osakeyhtiöillä että osuuskunnilla on erilaisia malleja toimia.

”Osakeyhtiökin voi toimia osuustoiminnallisesti osuuskuntien työkaluna. Valio Oy on ollut käytännössä hyvä ratkaisu.”

Viranomainen ei liioin ymmärrä Valion pyrkimystä tuottaa arvoa omistajaosuuskuntiensa jäsenille.

KKV pitää tuottajamaitoa muuttuvana kustannuksena, jonka määrää voidaan säädellä tarpeen mukaan. Kuitenkin osuustoiminnassa raaka-aine on kiinteä kustannus, sillä yhtiö sitoutuu ottamaan vastaan kaiken jäsentensä tuottaman maidon.

”Jatkuvuuden turvaaminen on olennaista. Tilan riskienhallinnan ja kehittämisen kannalta on tärkeää tietää, että tuotanto saadaan kaupaksi myös jatkossa”, Jussila toteaa.

”Osuuskuntajärjestely tuo motivaatiota tuotantoon ja turvaa sen säilymisen. Tuottajien elämä on ollut muutenkin haasteellista Suomessa jo pitkään.”

Tehokkuus näkyy tilityshinnassa

Myös tehokkuusvertailu voi olla vaikeaa osakeyhtiön ja osuuskunnan välillä. Perinteisen voiton tavoittelun sijaan osuuskunnassa tehokkuuden mittarina on tilityshinnan maksimoiminen. Lopullista hintaa ei aina voida arvioida etukäteen.

”Yhteistoimintaan liittyy sekin mahdollisuus, että tietyn ajanjakson jälkeen tuloksentekoa voidaan arvioida: jos on onnistuttu hyvin, maidosta voidaan maksaa vielä sovittua enemmän.”

Jussilan mielestä Valio on esimerkillisesti onnistunut kehittämään lisäarvoa tuotteilleen.

”On erikoista, että viranomainen keskittyy päätöksessään vain yhteen tuoteryhmään eikä huomioi, mistä tuotannon arvo ja tilityshinta kokonaisuudessaan syntyy.”

Hän toivoo, että vastaavissa tapauksissa hyödynnettäisiin tutkimusta nykyistä paremmin.

”Nykypäivänä yliopistot voitaisiin nopeasti valjastaa tuottamaan tietoa ja lisäymmärrystä juuri tällaisiin kiistoihin. Huonoja päätöksiä ei kannata tehdä.”

TIINA TAIPALE

TEEMU LEINONEN

Professori Iiro Jussila perää virkamiehille lisää osaamista osuuskunnista. ”Nyt liiketaloustieteen opetuksessa ainoa tunnustettu yritysmuoto on osakeyhtiö.”

KOMMENTTI

Tämäkö hyvää hallintoa?

Ei ole ensimmäinen eikä varmasti viimeinen kerta, kun viranomainen ja yritys ovat jossain asiassa napit vastakkain.

Viranomaiselta odottaisi kuitenkin hyvän hallinnon mukaista tapaa toimia. Nyt kilpailuviranomaisen toimet herättävät hämmennystä.

Virasto on muuttanut syytöstensä perusteita useaan otteeseen. Tulee helposti tunne, että lopputulos halutaan aikaiseksi hinnalla millä hyvänsä.

Lisäksi markkinaoikeudessa se toi uusia omasta päätöksestään puuttuvia näkökulmia oikeuden käsittelyyn sekä uutta materiaalia aloitusistuntoon, mikä ei ainakaan paranna puolustuksen oikeusturvaa.

Valiolle vaadittu 70 miljoonan euron uhkasakko on Suomen oloissa erittäin poikkeuksellinen. Sakon kovuutta on omiaan lisäämään, ettei viranomainen tunnu ymmärtävän osuustoiminnan perusperiaatteita.

TIINA TAIPALE

Käteisen käytön ennakoidaan vähenevän.

Käteisen käyttöä ei syytä rajoittaa

Suomessa ei ole tarpeen säätää lailla käteisen rahan eikä maksukorttien tai muiden sähköisten maksutapojen käytöstä. Kuluttajat voivat jatkossakin maksaa halutessaan suuret ostokset käteisellä, työ- ja elinkeinoministeriö linjaa.

Joissain EU-maissa yli tuhannen euron maksujen maksamista käteisellä rajoitetaan. Suomessa kielto ei kitkisi harmaata taloutta, koska suuria summia maksetaan harvoin käteisellä.

Suomessa käteismaksuun liittyvät kirjanpitorikkeet tapahtuvat aloilla, joissa ostokset ovat pieniä.

Käteisen käytön ennakoidaan vähenevän tulevaisuudessa. Sähköisiä maksutapoja on helpompi valvoa, joten ne vähentävät mahdollisuutta kiertää veroja. Palkanmaksaminen käteisellä on Suomessa kiellettyä.

MT

TÄSTÄ ON KYSE

Valion ja KKV:n kiista

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) arvioi vuosi sitten Valion syyllistyneen saalistushinnoitteluun eli aiheutti itselleen tahallista tappiota myymällä perusmaitoja vuosina 2010–2012 liian halvalla. Se katsoi, että Valio pyrki näin sulkemaan markkinat kilpailulta.

Viraston mielestä Valio olisi voinut säädellä tuottajiltaan ostamansa maidon määrää tarpeitaan vastaavasti. Tilityshinta ei sen mukaan mittaa yhtiön tehokkuutta.

Kilpailuviranomainen vaatii markkinaoikeutta määräämään Valiolle 70 miljoonan euron uhkasakon.

Syytökset kiistävä Valio sanoo toimineensa osuustoiminnallisten periaatteiden mukaisesti.

Tukkuhinnan alennuksella se vastasi Arlan aloittamaan kilpailuun, mutta alennetullakin hinnalla perusmaitojen kauppa kannatti paremmin kuin vaihtoehto eli esimerkiksi jauheiden vienti.

Toimintaa on arvioitava koko nestemaitomarkkinoiden, ei vain perusmaitojen kaupan näkökulmasta, yhtiö sanoo.

Markkinaoikeuden päätöstä odotetaan viimeistään helmikuun alussa. Jos se ei tyydytä, osapuolet voivat valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Viime kädessä kiistan voi viedä EY-tuomioistuimen ratkottavaksi.

Kilpailuviranomaisen ja Valion kiista koskee perusmaitojen kauppaa vuosina 2010-2012. Kantelun virastoon teki Arla Ingman.

KARI SALONEN

Tehdastöistä hyvää oppia osuustoiminnan professorille

Iiro Jussila aloitti Suomen ja tiettävästi koko maailman ensimmäisenä osuustoimintayritysten johtamisen professorina Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa vuosi sitten.

Osuustoiminnan neuvottelukunta lahjoitti varat professuuriin vuosiksi 2013–2017. Pesti voi jatkua siitä vielä kaksi lisävuotta.

Lahjoitus tuo pitkäjänteistä perustaa tutkimukseen, mutta Jussila toivoisi myös osuustoimintayritysten aktivoituvan rahoituksessa.

”Yhteiskunnankin olisi aika herätä asiassa. Julkisin varoin tuotettu tieto koskee nyt lähinnä vain osakeyhtiöitä.”

Tärkeitä ankkureita

Professuurin tavoitteena on vauhdittaa alan tutkimusta ja lisätä sen näkyvyyttä. Työ on alkanut kansainvälisen tutkimuksen koordinoinnilla.

Jussila valittiin päätoimittajaksi merkittävään osuustoiminnan johtajuutta käsittelevään tiedelehteen. Se on ensimmäinen ison kansainvälisen kustantajan julkaisema ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia pätevöityä alan tutkimukseen.

Osuustoiminnan merkitys kasvaa koko ajan sekä Suomessa että maailmalla.

”Mitä enemmän meillä on maantieteellisesti rajatonta kapitalismia ja suuria pörssiyhtiöitä, sitä enemmän tarvitsemme osuuskuntien ja perheyritysten kaltaisia ankkureita. Niille on tilausta paikallisyhteisöissä”, Jussila sanoo.

”Osuustoiminta sopii myös malliksi purkaa julkista sektoria, sillä siinä yhdistyvät sekä demokraattinen että markkinaohjaus.”

Oppia arkielämästä

Jussilalla ei ole perinteistä akateemista uraa lukiosta suoraan yliopistoon.

Lähisuvussa ei ollut yliopiston käyneitä, joten hänkin päätyi tehdastöihin kahdeksaksi vuodeksi. Aluksi oli hanttihommia ja varastomiehen töitä, myöhemmin muun muassa tuotantolinjan käyttöä ja tuotekehitystä.

Armeija-aika sai nuoren miehen toisiin aatoksiin, sillä reserviupseerikoulussa hän huomasi pärjäävänsä siinä missä yliopistoon lähtevät kaveritkin.

”Pääsin Lappeenrantaan opiskelemaan ja valmistuin maisteriksi vähän yli kahdessa vuodessa. Väitöskirjan tein reilussa kolmessa vuodessa ja kuukausi väittelystä aloitin professorina.”

Vuodet tehdastöissä eivät kaduta 36-vuotiasta neljän pojan isää.

”Yliopistossa ei ole helppoa opiskella asioita, joita et ole kokenut elävässä elämässä. Itseäni auttoi, että tiesin, mitä halusin ja osasin suhteuttaa opitun arkielämään.”

Julkisessa työurakeskustelussa Jussila keskittyisi määrän sijasta laatuun ja sisältöön.

”Moni juoksee kovaa vauhtia tutkintoon opettelematta itseään ja voi sen jälkeen tehdä töitä leipiintyneenä 50 vuotta. Minusta lopputulos on parempi, jos koet tekeväsi itsellesi merkityksellistä työtä intohimoisesti 30 vuotta.”

TIINA TAIPALE

POLITIIKASTA LYHYESTI

Antti Rinne haastaa Urpilaisen

Ammattiliitto Pron puheenjohtaja **Antti Rinne** aikoo haastaa **Jutta Urpilaisen** SDP:n puheenjohtajakisassa, uutisoi Helsingin Sanomat.

Lehden tietojen mukaan Rinne ilmoittaa asiasta helmikuun alussa. Rinne ei Helsingin Sanomien mukaan kiellä eikä myönnä tietoa, mutta monen keskeisen demarivaikuttajan mukaan Rinteen lähtö puheenjohtajakisaan on täysin varmaa.

Rinne ilmoitti marraskuussa harkitsevansa ehdokkuutta.

Juhana Vartiainen palaa Ruotsiin

VATT:n ylijohtaja **Juhana Vartiainen** on kutsuttu jäseneksi Ruotsin teollisuuden ja työnantajien yhteiseen asiantuntijaneuvostoon.

Pesti alkoi vuoden alusta. Neuvosto antaa suosituksia Ruotsin teollisuuden toimintaedellytyksistä.

Vartiainen toimi 2005–2012 Ruotsin valtiollisen Konjunkturinstitutin tutkimusjohtajana.

Lapsiasiavaltuutettu Maria Aula eroaa

Lapsiasiavaltuutettu **Maria Kaisa Aula** eroaa kesken kauden. Hänen mielestään resurssit ovat riittämättömät.

Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa vastaavia tehtäviä hoitaa moninkertainen määrä henkilöstöä, Yle kertoo.

Suomessa Aulan lisäksi toimistossa työskentelee neljä henkilöä. Aulan mukaan kyse on arvovalinnoista, eikä lasten asiaa käytännössä arvosteta.

Myös YK:n lapsen oikeuksien komitea on kiinnittänyt asiaan huomiota.